

Coral Cruz. *Imágenes narradas. Cómo hacer visible lo invisible en un guión de cine.*

Laertes, Barcelona, 2014, 158 pp.

Clara Roquet

Waldo Salt, guionista de *Cowboy de Mitjanit* (*Midnight Cowboy*, John Schlesinger, 1969), entre altres films, format als Estudis de l'era daurada de Hollywood i rebutjat pel propi sistema durant la caça de bruixes, parlava així del que ell mateix va anomenar "l'art del guió cinematogràfic": «Crec que un dia ens adonarem que l'escriptura de guió és, de fet, una forma d'escriptura pròpia, que consisteix a narrar en imatges. És una estètica diferent, molt allunyada de la del teatre o la novel·la. No m'agrada comparar, però crec que s'apropa molt més a la tècnica de la poesia que a la tècnica de l'escriptura dramàtica».

A les aules de l'Escola de Cinema de Columbia University a Nova York, vaig descobrir que un dels llibres més recomanats a les classes de guió és *L'art de l'escriptura dramàtica* de Lajos Egri, dramaturg i professor d'escriptura dramàtica. Aquest fet demostra que l'escriptura de guió és encara considerada i ensenyada des d'una perspectiva essencialment narrativa, prioritzant la trama i l'estructura per sobre de les imatges i la seva capacitat poètica i simbòlica, que solen considerar-se terreny del director. Aquesta concepció, extensament acceptada a la Indústria del Cinema Americà, basada en la jerarquia i conseqüent compartimentació dels rols creatius, segueix vigent també a Europa, amb l'única excepció en molts casos del cinema d'autor, per la fusió de les figures de guionista i director.

És potser per aquesta convenció que fa uns anys em va sorprendre descobrir que directors com

Béla Tarr o Andrei Tarkovsky havien escrit algunes de les seves obres més poètiques i menys narratives en col·laboració amb guionistes. Béla Tarr va escriure les seves últimes quatre pel·lícules, entre elles *Sátántangó* (1994) i *Armonías de Werckmeister* (*Werckmeister harmóniák*, 2000), amb László Krasznahorkai, escriptor i poeta hongarès que va adaptar les seves pròpies novel·les com a guionista al costat de Béla Tarr. *El espejo* (*Zerkalo*, 1975) de Tarkovsky, va ser co-escrita amb el guionista rus Aleksandr Misharin. Resulta pràcticament impossible pensar que tots dos guionistes no participessin de la creació de l'entramat poètic i simbòlic que defineix les pel·lícules de Tarkovski i Béla Tarr, i això replanteja els límits del guionista en la construcció de la visualitat d'una obra, la seva aportació des del paper a la qualitat cinemàtica d'aquestes pel·lícules.

Imágenes narradas, de Coral Cruz, defensa la figura del guionista com a cineasta, recollint i ampliant la nova concepció de la tècnica i l'ensenyament de guió que Waldo Salt apuntava als anys vuitanta. Conscient de la quantitat de literatura existent sobre l'escriptura de guions, a *Imágenes narradas* Coral Cruz s'allunya dels manuals de guió clàssics i deixa de costat l'estructura, els tres actes i els punts de gir per parlar de poesia, de petjades i senyals, de melodies i rimes, de símbols i metàfores. Al llarg dels dotze capítols del llibre, Coral analitza fragments de diferents pel·lícules per reflexionar sobre recursos inherents a l'art cinematogràfic com són l'el·lipsi, el muntatge, la manipulació del

temps, l'escenografia, o la composició. L'objectiu, expressat per l'autora al final del llibre, és presentar una sèrie d'eines al lector perquè pugui aprofitar al màxim les especificitats del llenguatge cinematogràfic en l'escriptura de guions.

Vaig conèixer a Coral Cruz al gener de 2012, quan va començar a treballar com a *script editor* del guió de *10.000 KM* (2014) que estàvem escrivint Carlos Marques-Marçet i jo. En aquest moment ens trobàvem perduts entre versions del guió que s'havien sobre-complicat i Coral va ser un element clau en el procés que ens va guiar cap a l'estructura que la pel·lícula necessitava. Però al contrari del que fan molts professors i analistes de guió, no va imposar una estructura clàssica a manera de motlle per a la història, sinó que va idear una estructura nova que sortia de la temàtica i les emocions que es trobaven en el cor de la història des del principi. A *Imágenes narradas*, Coral escriu: «Les millors troballes poètiques depenen de l'imaginari singular de cada història» (2013: 138). Aquest mateix concepte va ser el que va aplicar Coral a l'estructura de *10.000 KM*, en un exercici de destil·lació que partia d'una concepció del cinema i l'escriptura com un acte íntim i poètic, lligant forma i contingut de la forma més orgànica possible.

Imágenes narradas és fruit d'un profund coneixement del llenguatge cinematogràfic i dels anys d'experiència de Coral com a professora, guionista i analista de guió. Encara que, com ja he apuntat anteriorment, el llibre va ser escrit amb la voluntat de donar eines als guionistes per projectar en paper la seva pel·lícula somiada, *Imágenes narradas* va més enllà de la seva voluntat manifesta de ser un llibre sobre l'escriptura de guions per dues raons: d'una banda, el seu minuciós estudi dels recursos expressius del cinema el converteixen en una obra que al·ludeix a qualsevol professional artístic que contribueixi al procés de creació d'una pel·lícula; per l'altre, darrere de la seva defensa del guionista com a cineasta i creador d'imatges, es troba una profunda reflexió sobre el mitjà, un recordatori que les infinites capacitats de l'art de la imatge en moviment van més allà de la narrativa per endinsar-se en el terreny de la poesia. Prenent prestat un argument que utilitza Coral al llibre, en el cor de *Imágenes narradas*, com en el cor de les bones pel·lícules, es troba un clar missatge, mai expressat en paraules però latent en cadascuna de les seves pàgines: ignorant la intrínseca naturalesa visual del cinema en l'etapa de la concepció i ideació de les històries, s'està oblidant ni més ni menys que la pròpia essència de l'art cinematogràfic. •

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

EGRI, Lajos (1946). *The Art of Dramatic Writing*. New York. Simon and Schuster.

Waldo Salt, *a Screenwriters Journey* (Eugene Corr, 1990).